

hun heerlijkheid te geven. En daarin juist, dat Jezus dit afslaat en heel de aarde weer voor zijn God opeischt ligt de oorlogsverklaring. Van daar af gaat eerst de eigenlijke strijd in.

Doch nu strekt de tegenstelling tusschen Satan en Christus dan ook veel verder.

Als de Duitschers of Engelschen op koloniaal terrein hun macht willen vergroeten, dan zenden ze immers niet enkel een vloot en troepen, maar pogen ze ook in het hart van het land in te dringen; de instellingen van het volk aan zich te trekken; er zelf de wet te geven en recht te spreken; en allengs derwijs over den geest van het volk en zijn gewoonten te gaan heerschen, dat ze elke macht en kracht en werking in het volk omzetten en ombuigen naar hun belang.

En dit nu heeft ook Satan gedaan.

Hij heeft er zich niet mede tevreden gesteld, om de harten der menschen van God af te trekken, maar hij is ingedrongen in het organisch samenstel van ons menschelek leven. Hij heeft zijn geest geblazen in alle instellingen en vormen en gewoonten des levens. Hij is ingedrongen in al die invloeden, machten en werkingen, die ons menschelek leven beheerschen. Hij heeft aan zich en zijn macht dienstbaar gemaakt alle verbanden en verhoudingen, alle regelingen en gangen, waarin zich ons menschelek leven beweegt. En zoodoende eerst is hij er in geslaagd om op aarde zijn heerschappij te vestigen door allerlei overheden en machten, door allerlei duisternissen en geestelijke boosheden.

Van al die machten en werkingen, van al die krachten en heerschappijen ondergaat nu de enkele mensch allerlei overweldigende invloeden. We worden beheerscht door allerlei invloed van onze wetgeving, van onze rechtspraak, van onze gewoonten en usantiën, van de publieke opinie en den heerschen den toon, van de machten, die op de beurs en in den handel, bij bedrijf en nering den gang van zaken bepalen, van de machten der valsche filosofie, van lasterende praaf, van spot en hoon, van onware litteratuur en van machtige persoonlijkheden. En overmits nu Satan al deze kanalen en geleidraden en voertuigen, of wilt ge al deze cilinders, veeren en raden van ons menschelek leven aangrijpt, om zijn heerschappij op ons te doen werken, is aan de kerk de ontzaglijke taak opgelegd, om in al deze gangen, werkingen en uitingen van ons menschelek leven den invloed van Satan op ons menschelek hart te breken en er den goddelijken invloed van Christus voor in plaats te brengen.

Dit zou nu niets baten, zoo God de Heere niet het wonder der wedergeboorte wrocht in het hart zijner uitverkorenen. Want welke betere invloeden ge op een menschelek ook werken laat, zoolang de zondaar met de vezelen van zijn hart aan Satan vastligt, baat uw bewerking ten principele toeh niets, en kunt ge hoogstens verguldels op hem tooveren, maar nooit goud doen schitteren in zijn ziel.

Vandaar dat de kerk altoos het *cor ecclesiae* in de uitverkiezing blijft eeren, en altoos uitgaat van het wonderde werk des Heeren dat gewrocht wordt in de toebereiding van den algeloode, in de rechtvaardiging van een goddeloos en in het levendmaken van een die dood was.

Maar, dit werk Gods ondersteld zijnde, en de kerk uit die daad Gods opkomende, zoo is en blijft het dan toch de taak en de hooge roeping der kerk, om in een wereld, in wier gansche organisatie deze heerschappij van Satan nestelt, tegen die heerschappij moedig op te komen, tegen die heerschappij het zwaard aan te gorden; en zonder kwartier of wapenstilstand, rusteloos en sonder verpoosen, nu en altoos, tot aan 's Heeren wederkomst den strijd, den krijg, den oorlog op leven en dood met deze Satanische heerschappij door te zetten.

Van vroom in de kerk, maar zonder Christelijke belijdenis of Christelijke strijd in de wereld, kan dus geen oogeblik sprake zijn.

De vrede komt op aarde nooit, en kan er nooit komen, om de eenvoudige reden, dat er nooit een vergelijk noch verzoening met Satan mag tot stand komen, en er dus van geen vrede sprake kan zijn, alvorens Satan ganschelek teruggedreven, neergeveld en verpletterd is. En overmits ge nu uit Gods Woord weet, dat de Kerk zelf dit niet vermag, en dat Christus zich zelven de ere heeft voorbehouden, om in de laatste ontzettende worsteling Satan eindelijk den geadeslag toe te brengen, zoo is het immers uitgemakt, dat de Kerk van Jezus *strijdende* kerk moet blijven, elken dag en elken nacht in openbaren oorlog met den vijand Gods en der menschen, d. i. met Satan en zijn rijk en heerschappij en alijdige macht en invloed.

KUYPER.

„Het haar mijns vleesch is te berge gerezen!”

Het haar mijns vleesch is te berge gerezen van verschrikking voor U, en ik heb gevreesd voor uwe oordelen. Ps. 119:120.

De volmaakte liefde drijft de vrees buiten, maar om ze buiten te kunnen drijven, moet die vrees er toch eerst geweest zijn.

O, Men neemt in onze laatste dagen den dienst des Heeren zoo op het allerlichaat. Het is alles maar liefde. Wie zou maar wil kan gelooven. En als van geloof nog geen dieper spoor te zien is, dan dat de persoon in kwestie niet meer tegensprekt, maar enigzins meeloopt, dan heet dat toch reeds bekeering, en deze snel uitgesproken en opge-

schoten bekeering „een lief mensch,” die stellig meetelt, straks vooraanzit.

Wat vatte de Psalmist de zaak dan toch veel dieper op.

Hij sprak maar niet over het Eeuwige Wezen; maar zocht de verborgen tegenwoordigheid van dat Eeuwige Wezen te ontdekken; rustte niet eer hij zich als van aangezicht tot aangezicht tegenover den Eeuwige vond; en toen hij zoo voor den heiligen God stond, greep hem zulk een ontzaglijke beving en verschrikking aan, dat niet maar het haar van zijn hoofd, maar tot het haar op zijn huid toe overeind stond van vrees en ontzetting.

Natuurlijk, in die vrees en ontzetting bleef de Psalmist niet. Straks is diezelfde man „vrolijk over 's Heeren toezegging als een die een grooten buit vond” (vs. 162).

Of de Psalmist Gods teedere liefde gemaakt heeft! Allicht meer dan een onzer. En ook bij hem heeft die liefde, hoe meer ze in de volmaakte liefde overging, de vrees ook bij hem buitengesloten.

Maar de liefde die in hem vermocht, was dan ook geen gevoelsbeweging, geen oppervlakkig voor lief houden, geen ondiep minnen. Och, wat zou zulk een eigengemaakte liefde ooit vermogen! Neen, die liefde was in hem uitgestort. Hem toegelaten door den Heiligen Geest. Het was liefde uit God in zijn schepsel overgevloeid, om met goddelijke liefde den Eenige te kunnen minnen. Een liefde met hemelchen gloed; een liefde als met engelzuchtigheid; liefde met spankracht; liefde die heel zijn wezen meesleepte; een liefde die nog machtiger dan de vrees bleek, en daarom die vrees overmande; en er nu toebrecht om dien ontzaglijken God in zijn Majesteit als een kind zijn vader te minnen.

Zoolang ge die vrees voor de ontzaglijke majesteit des Heeren HEEREN niet, althans enigzins bij ervaring kent, is God u nog een vreemde, en wat ge liefhebt, een voorstelling van uw God, maar God zelf niet.

Werkt, zegt de heilige apostel, uws zelfs zaligheid met vrees en beven!”

De genade moet vastgehouden, zegt hij in zijn brief aan de Hebreërs, „want de Heere onze God is een verterend vuur!”

Toen de heilige apostel de heerlijkheid van den Eeuwige in het aanschijn zijns Zoons op Pathmos zag, „viel hij als dood voor zijn voeten.”

De profeet Habakuk schrijft: „Als ik de nadering des Heeren HEEREN merkte, „zoo werd mijn buik beroerd; voor zijn stem hebben mijn lippen gebeefd; verrotting kwam in mijn gebeente; en ik werd beroerd in mijn plaats.” „Op dezen zal ik zien,” roept de Heere bij Jesaja, „op den arme en verslagen van geest en de voor mijn woord leeft.”

„Omdat uw hart week geworden is,” spreekt de Heere door de profetes Huldai tot Josia en zijn volk, „omdat uw hart week geworden is en gij u voor Gods aangezicht vernederd hebt, en uw kleederen hebt gescheurd en geweed voor mijn aangezicht,” daarom zal ik u weder genadig zijn.

„Wie zou kunnen bestaan,” vragen de lieden van Bethseles, „voor dezen heiligen God en tot wien van ons zal Hij optrekken?”

„Het is een gebroken geest en een verslagen hart, dat de Heere niet verachten zal,” roept David uit.

En waar ook, in heel de heilige historie, iets van de heerlijkheid des Heeren en van de majesteit onzes Gods doorbreekt, al is het ook maar in een gezicht of in de verschijning van een engel, daar grijpt altoos vrees en ontzetting den aanschouwer aan, en moet de Heere of zijn engel eerst die vrees bedaren doen, eer er voortgang kan zijn van openbaring.

Bij Horeb greep beving heel het volk aan. En de vraag: „Wie zal God zien en leven?” is genomen uit de ontzettende praktijk.

Niet liefde, maar vrees des Heeren, is deswege het beginsel van alle wijsheid. Ongewijfeld die vrees moet straks door liefde doorgeloeid, gebroken en buitengesloten worden, maar toch vrees des Heeren blijft altoos het begin.

Wie nog niets dan die vrees kent, is er nog niet. Het mag bij die vrees niet blijven; want wie vrees heeft pijn en is nog niet volmaakt in de liefde.

Maar toch eerst als de liefde op het hoogste en dus volmaakt is, bezit ze macht om alle vrees buiten te drijven.

En als ge wel liefhebt, maar de liefde in u kent geen worsteling en vindt geen vrees, waar ze tegen ingaat, dan moge er een aanvang van liefde in u zijn, maar volmaakt is dan uw liefde nog volstrekt niet.

Als ge eens begint, met iets minder over God en iets meer tot God te spreken, en er u op inspand, om nooit anders te bidden, dan na uwezen eerst als in de tegenwoordigheid des Heeren HEEREN te hebben geplaatst, en altoos tot den Eeuwige te spreken voor de aanspraakplaats zijner heerlijkheid.

Bezigt zijn met den Heere HEERE is nog zoo heel iets anders dan een vluchtig denken aan den Eeuwige. Bezigt zijn met dat Eeuwige Wezen is een indenken van zijn Deugden en Volmaaktheden, een indenken van zijn Heerlijkheden, een indenken van zijn Werken vol majesteit. Het is een ingaan in die onnaspeurlijke Oneindigheden en Eeuwigheden. Een u verliezen in zijn onuitsprekelijke Almacht en Alomtegenwoordigheid. Een u verliezen in zijn ondoorgroenlijke Wijsheid en Voorzienigheid. Een verinken in zijn Glorie en Majesteit. Een aanbiddend bewonderen van zijn Raad en zijn Besluit. Een starren in zijn ondoorgroenlijke Ontfermingen en Barmhertigheden. Een beven voor zijn vlekkelooze Heiligheid. Een voelen van de aannadering uws Gods als Hij de wereld schept, en in het Paradijs u in Adam oproept, en in zijn Zondvloed en zijn oordeelen de wereld verschrikt, of op Horeb ook u toesprekt uit de donkerheid en het vuur en den rookdamp. Meer nog een merken van de indaling zijner Majesteit als op Golgotha het Lam Gods ten offer wordt gewijd, en in de Verrijzenis en Hemelvaart van Christus en in de uitstorting van den Heiligen Geest de majesteit des Heeren HEEREN zich toont aan zijn schepsel.

Vluchtig denken aan geeft evenmin iets als rad spreken over God. Uw denken aan Hem moet bestendig, moet ingaand, moet met inspanning van heel uw ziele wezen. Een denken uit de ontzaglijke tegenstelling van zijn Majesteit en uw niets, van zijn Heiligheid en uw doemwaardigheid. Alles glans in Hem, alles duisternis over u. In Hem uw leven, in u den dood.

En als ge zoo maar eerst in uw ziel ontwaart gaat, dat ge niet met een klank, met een naam, met een beeld, maar wezenlijk met DEN LEVENDE GOD te doen hebt, o, dan zal de Heilige Geest zelf wel de onderwijzing in

de liefde Gods bij u beginnen, maar dan zal het u ook de wonderde liefde van uw God zijn, en zullen zich wonderlijk en ondoorgroenlijk de eeuwig diepten van zijn ontferming voor u ontsluiten.

En als het dan geen gebezel meer is over oppervlakkige goedheid, waarmee ge uw eigen ziel ophielt, maar de Heilige Geest begint u Gods wezenlijke liefde te ontvouwen, dan eerst zult ge eens verhaast staan over den onnaspeurlijken rijkdom van die liefdeleven in den Eeuwige, en over den schat van genade en teederheid en goddelijk mededogen, die uit deze Springader over uw verschrikt en bevend harte uitvloeit.

Dan zijn er geen woorden meer om het uit te spreken. Dan is elk lied onmachtig om den lof van die liefde te bezingen. Dan schittert en fonkelt er geen diamant zoo rijk en zoo schoon, als die liefde Gods u toestraalt in haar hemelchen gloed.

Dan voelt ge zelf, hoe volstrekt onbekwaam uw natuurlijke liefde is, om zulk een God weder te minnen; en schijnt diep in uw ziel de nood, om liefde uit Hem te ontvangen, opdat er in u zij, waarmee gij die liefde niet afstoet moogt. Een druppel uit den Oceaan van uw hart overgespat, om gemeenschap in uw inwendigen mensch met dien Oceaan van genade te ervaren.

O, Die predikers van liefde Gods, waaraan geen vrees des Heeren vooraf gaat, ze brengen u het Evangelie niet, maar snijden de goddelijke zaligheid voor u af.

Ze waken u rijt te maken, en ze houden u arm, en beletten u tot uw erfenis te komen. „God heb ik lief,” zegt de dichter van Psalm 116: „o, gewisselijk, maar eerst nadat het bij hem geweest was: „Banden des doods hadden mij omvangen, mij hadden getroffen de angsten der hel. Maar ik riep den naam des Heeren aan, zeggende: Och, Heere, bevrijd mijne ziel!” En toen verstond hij het, dat de Heere genadig en rechtvaardig is en onze God zeer ontfermende.

KUYPER.

Amsterdam, 30 Nov. 1888.

Van den scriba der Deputaten, zoo door de Synode van Utrecht als door die van Assen in zake de plannen van hereniging benoemd, ontving ook onze redactie deze belangrijke mededeeling:

Donderdagmorgen te tien ure werd te Utrecht de Vergadering van Deputaten der Ned. Ger. en der Christ. Ger. kerken met het voorlezen van Ps. 122 en met gebed geopend door Ds. J. van Andel, wien ook verder de leiding werd opgedragen.

De samensprekingen kenmerkten zich heel den dag door een Christelijken en recht broederlijken geest.

Hoewel wegens het bekende gemis aan een gemeenschappelijke grondslag de handeling van de gezamenlijke Deputaten niet officieel kon zijn, hebben de gehouden samensprekingen toch in zoover doel getroffen, dat schriftelijke formuleringen ter tafel werden gebracht, die ter nadere overweging zijn medegegeven en waarover in een tweede samenkomst op 14 Dec. e. k. een nadere samenspreking zal plaats hebben, met het doel om zoo mogelijk tot een gelijklopend advies te komen, dat heiderzijds door de Deputaten aan hunne Synode zal worden ingezonden.

De saamgekomen broeders hebben hun voornemen te kennen gegeven, hangende deze besprekingen, zich van publieke behandeling der zaak in de bladen te onthouden. Des te meer achten zij het wenschelek, dat de zaak der vereeniging in dit stadium der onderhandeling, in plaats van voortdurend onderwerp van discussie in de bladen te zijn, te dringender door al Gods kinderen in den gebede aan den God van alle genade worden opgedragen. De vergadering werd te vier ure door Dr. Kuyper met dankzegging gesloten.

Namen der Deputaten, der Secretarissen,
H. BAYNICK.
J. C. SIKKEL.

Deze mededeeling ontvingen we met blijdschap.

Niet zoo ongegrond was veler vrees, dat reeds de eerste ontmoeting tot botsing zou leiden, en dat om het formeele der zaak, de vrucht dezer conferentie pover zou uitvallen.

Gelijk men zich herinneren zal, hadden ook wij eer aanvankelijk een donkeren blik op.

Toch blijkt dit thans niet zoo te zijn.

Er schijnen middelen en wegen te zijn uitgedacht en gevonden, om toch ook zoo uit de saamspreking van Deputaten een vrucht te laten rijpen, die als gelijklopend advies beiderzijds aan de respectieve Synoden kon worden ingezonden; en waar de definitieve saamkomst van Deputaten reeds op 14 December bepaald is, zou dit misschien de hoede doen ontluiken, dat de beide Synoden reeds in den aanvang van het volgende jaar samkwamen.

We verlijden ons hierover hartelijk.

Er blijkt dan toch, dat er nog niet behoefte gewanhoopt te worden.

Er blijkt uit, dat als beiderzijds de scherpe pen uit de hand geleid is, die hand nog zeer wel tot een broederlijken handdruk bekwaam is.

En daarom juist is het dunkt ons goed gezien, dat de Deputaten den wenk gaven om, hangende de onderhandelingen, de boezen niet weer in de hand te nemen, maar dagelijks de handen biddende op te heffen tot den Troon der genade.

Ook wij zwijgen dus voorshands over deze gewichtige zaak, en wenden gaarne ook ons woord aan, om te dringen tot vuriger, inniger, volhardender gebed.

O, Als het kon, dat in alle Christelijke Gereformeerde en Ned. Gereformeerde kerken al deze Zondagen ook in de publieke gebeden deze heilige zaak van de eenheid van 's Heeren Lichaam herdacht wierd, wat kostelijke vrucht tot stilling en verbroedering der harten kon niet hier reeds van uitgaan.

Algezien nog van de verhooring der gebeden.

En immers, wat dat aangaat, de Heere kon zich nog ontfermen, en ons genadig zijn, niettegenstaande onze groote schuld.

In tamelijk uitgebreiden kring is onlangs blaam gelegd op Professor Spruyt, een gemeentelijk hoogleeraar aan Amsterdams stadsuniversiteit.

Deze heer is filosoof; spreekt graag mee; en mengt zich met zekere gretigheid in sociale en politieke quaestien.

Zijn standpunt is dat der conservatief-liberalisten; zijn sympathie voor de Groot-protestantsche partij, ontaliger gedachten; en zal hij zich gaan oefenen in het met pijlen mikken en raken, dan is een Papiet of Groenian hem een gelietkoosd doelwit.

Tijdens de Maartverkiezing van dit jaar had deze Professor Spruyt zich dan ook geroerd dat het een aard had; zels schreef hij een breed opgesette brochure, om onze goede kiezers opzettelijk te waarschuwen, dat ze toch in geen geval aan een Ultramontaanisch landgenoot of medeburger, die tot de Roomsche kerk behoorde, hun stem mochten geven.

Een radical dat ging nog; een liberaal was goed; een conservatief-liberaal was het bovenbeste; maar eigenlijk nooit een anti-revolutionair, en vooral geen Roomsche.

Dit stuk heeft onze Roomsche landgenooten geweldig geërgerd, vooral onze Roomsche stadgenooten binnen de veste van Amsterdam.

Mr. Van Ogtrop, eengemeenteraadslid, dat tot de Roomsche kerk behoort, gaf aan dit gevoel van gekrentheid lucht, toen de stedelijke begroting aan de orde kwam, en liet onder instemming van een enkel lid in het Voorloopig verslag de aanmerking opnemen, dat het niet aangang als stedelijk ambtenaar geld uit de stedelijke kas te trekken, en dan van de aldus verkregen positie misbruik te maken om een deel van de poorters in hun ziel te ergeren.

Burgemeester en Wethouders antwoordden daarop in hun Memorie van beantwoording, dat h. i. de vrijheid der hoogleeraren niet aan banden kon worden gelegd.

Dit antwoord was olie in het vuur, en bij de openbare beraadslaging kwam Mr. Van Ogtrop dan ook op de zaak terug.

Edoch, zonder succes.

Voor de heer Sillem nam het juist voor den heer Spruyt op. Slechts een enkel lid steunde min of meer de oppositie, en het eind van het steekspel was, dat Prof. Spruyt, zonder vrees voor openlijke *réprimande*, zich voor zijn schriftfel kon zetten, om een nieuw gerecht Papietenkost op geuzenschotelen in gereedheid te brengen.

Bij deze quaestie dient wel onderscheiden tusschen de vraag, of een hoogleeraar vrij moet zijn, om op zijn college te zeggen wat hij denkt, en die andere, of hij als burger, hoewel hij bezoldigd hoogleeraar is, het recht behoudt, om bij monde en in geschrifte te ijveren voor wat hem goed dunkt en te bestrijden wat hij vraakt.

Het eerste vraagstuk, dat verreweg het belangrijkste was, is door Burgemeester en Wethouders even, met een enkel woord, aangevoerd, maar voorts weer ondergedoken. En schier al de aandacht trok zich saam op de veel minder belangrijke quaestie, of een bezoldigd hoogleeraar een deel van zijn vrijheid als publiek persoon inboet.

Hierover nu vormde zich drieërlei opinie. Vooreerst die der Roomsche pers, die eenparig van oordeel was, dat zulk een hoogleeraar, ter wille van zijn ambt en zijn committenten, zich te onthouden had van wat hun onaangenaam moest zijn.

Dan die van de radicale pers, die geen enkele reden denkbaar vond, waarom men eenigzins van gemeentebestuur beperken zou in zijn vrijheid van spreken.

En ten derde die van de conservatief-liberalen, die vinden, dat een Dr. Smit terecht als leeraar ontslagen wordt, zoo hij ertegenstelt door publiek tegen het liberalisme te ijveren, maar dat een hoogleeraar die publiek voor het liberalisme propaganda drijft, vrij moet zijn om te zeggen wat hem gevalt.

Ons dunkt, voor ons, Calvinisten, is er uit deze drie nog geen keus te doen.

Met twee pannetjes bakken, gelijk de conservatief-liberalen dit willen, om Smit in Apeldoorn te verdoemen, maar Spruyt in Amsterdam met lauweren te omkransen, dat gaat niet. Dat is onmanlijk en beginseloo. Daar zit geen systeem in, en dat teekent geen karakter.

De opinie van Mr. Van Ogtrop, door de meeste organen der Roomsche pers bepleit, kunnen we evenmin overnemen. Het vrije woord en de vrije gedachte is ons daartoe te kostelijk. Dwang moet niemand aangedaan. En als de heeren Spruyt, Van Leeuwen en *tutti quanti* noch humaan noch kiesch genoeg zijn, om zelve te rekenen met de beperking die hun positie hun oplegt, dan hebben we tienmaal liever dat ze „den razenden bol” tot exempel kiezen en nog grimmiger en glittiger uitschieten, dan dat tot afwering van hun pijlen, de vrijheid van het woord vernietigd worde.

Toch kunnen we daarom evenmin met de radicalen meegaan. Niet omdat ze en in zake Dr. Smit, en in zake Dr. Spruyt het opnamen voor leeren die gezegd hadden wat hun voor den mond kwam; hierin staan we geheel aan hun zijde; te meer daar ook zij toestemmen, dat eischen van kiesheid wel terdege zelfbeheersching en tempering voorschrijven; maar wat we op hen tegen hebben is, dat we hun conclusie onvolledig achten.

Onze conclusie is: Ongerepte en ongekrenkte vrijheid van het woord, maar dan ook geen officieel karakter voor den man, die het vrije woord gebruiken wil.

M. a. w. een leeraar of hoogleeraar in zijn vrijheid van spreken te beperken, gaat niet aan, maar daarom juist gaat het dan ook niet aan, dat of het rijk of de stad,

er officieel een stel leeren of hoogleeraren op na houdt.

Het Vrije Woord, mits dan ook de Vrije universiteit!

Breuk morgen den dag den officieelen band door, die thans nog vier onzer universiteiten met de Overheid verbindt, en het vraagstuk zal tot aller genoegen zijn opgelost, en het Vrije woord gered zijn.

Ware er een algemeen geldende wetenschap, die tot algemeen dwingende resultaten, niet enkel op stoffelijk maar ook op geestelijk gebied leidde; zoo hoefde dit niet.

Maar dit is niet het geval.

Zoodra de wetenschap het geestelijk terrein van de letteren, van de rechten of van de godgeleerdheid betreedt, plaatst ze stelsel tegenover stelsel, school tegenover school. Eenheid is er niet.

En overmits nu deze tegenover elkander staande stelsels en scholen steeds wetenschappelijke wapenen leveren voor groepen en partijen, die in het leven van Staat en Maatschappij tegenover elkander staan, is het onredelijk, onzedelijk en krenkend, dat de Overheid, die *aller is*, voor geld uit *aller* beurs, mannen aanstelt, die bij den strijd in Staat en Maatschappij aan de éne groep van burgers de wapenen leveren, om de andere, op ongelijke kans, te bestrijden.

Hierdoor kiest de Overheid partij voor de éne en tegen de andere groep. In plaats van een nationale Overheid erlangen we dusdoende een partij Overheid.

En het is uit dit besef van gekrentheid, dat Mr. Van Ogtrop oppositie voorkwam. Slechts zocht hij het kwaad niet waar het schuilt.

Het kwaad schuilt niet in wat Spruyt misdeed, maar in wat ons Staatsrecht door de wet van 1876 zondigde.

Niet Spruyt moet gemulband, maar de Overheid moet ophouden partij-scholen op te richten.

Het vrije woord moet gered door terugkeer tot de vrijheid ook op het erf van ons Hooger Onderwijs.

Hoog

In no. 5 meer het v. jongste alle reformeerd oordeelen dat in elke nagegaan of Sacramentsb dat die parti der leugen crament in sche kerken zijn. Hoe heb In de H slechts iets jaren gelede waarheid? ceremonie."

Enkele g plaats elijke ten een ver humnor plas kerk ter har de. Daarop heel de (pl ward, de S de nimmer kerkenorde.

Zij deden loovingen", a Het voor! Wat ik vr antwoord v Was, volg de Hervorm valsch kerk Moesten i gena dat o dan niet o (art. 28) l Was het teni, dat zi

Ook Dr. Van Ronkel keurt niet alle vreemde woorden af.

Ook hij spreekt van de Synode, van de Classis, van het Provinciaal kerkbestuur, op zijn beurt gaat hij zitten als scriba, en zal dan niet zeggen: Nu ben ik schrijver. Een officier noemt ook hij geen hoofdman. Als hij zijn dienstbode met een telegram uitzendt, zegt hij niet: Ziehier een snelschrijver, breng dat naar de snelschrijver. Och, het goede kind zou niet eens weten waar ze heen moest.

En is het nu, indien dit zoo is (en niemand zal het tegenspreken) toch niet opmerkelijk, dat Dr. Van Ronkel, die op zijn beurt al dergelijke woorden bezigt, en er zelfs studie van maakt, om het woord *Diakenen* in plaats van *Armverzorger* te handhaven, het nu juist alleen voorziet heeft op dat arme woord *Deputaten*? Let wel, op een woord nu toevaligerwijs juist onder ons Doleerenden weer in zwang kwam.

Welk standpunt neemt Dr. Van Ronkel in?

Dat van Hooft, die elken „vreemden bedelbrok” uitwierp en de onmogelijkste Hollandse woorden schiep, of, erger nog, van zijn epigonen, die een luitenant een „plaats bekleedend hoofdman”, een secretaris een „geheimbewaarder”, een controleur een „nakijker”, en een grammaticus een *Ruygh beverf van redekaveling* noemden?

Och neen!

Ook Dr. Van Ronkel, stuurt, als er iemand in zijn huis drong, om de politie; als hij moe is, stapt hij in de tram; als hij rijden wil laat hij een *vigilante* voor komen; en als hij ziek is stuurt hij naar den apotheker.

Nog onlangs in het kerkeraadsstuk, waarbij de Doleerenden werden uitgeworpen, sprak hij zelf van een *Missive* en van een *Commissie*, en ondertekende: Dr. Van Ronkel, Praeses, in plaats van Voorzitter.

Ook hij plaatst zich dus op het standpunt, dat in elke taal, in elk spraakgebruik en keke „bedelbrokken” moeten toegelaten; en dat slechts te waken zij tegen misbruik.

Hierbij komt het dus aan op het stellen van een regel, waarnaar te beoordeelen is, in welk geval zulk een vreemd woord *burgerrecht* zal erlangen, en in welk geval het niet mag genaturaliseerd.

En dan, dunkt ons, zal hij het met ons eens zijn, dat hier de historische oorsprong en de spraakmakende gemeente den doorslag geven.

Omdat de spoorwegen van vreemden oorsprong zijn, spreken we van *station* en *locomotief*; omdat onze legerinformatie naar vreemd model ontstond, spreken we, van *bataillon*, *regiment*, *generaal*, *kapitein* en *luitenant*; omdat onze staatsinrichting naar terminologie onder vreemde overheersching ontving, spreken we van *commissie*, *notaris*, *minister*, *politie*, enz. Eu om geen andere reden, dan omdat onze reformatie in België ontstond, en van daar, onder den invloed van Calvijn en de Hugenoten herwaarts kwam, spreken we van Synode, Scriba, Classis, Praeses, enz. ook op kerkelijk terrein.

Toen derhalve werd ingezien, dat het onkerkelijk en ongereformeerd was, een bestendige Algemeene Synodale Commissie te hebben, en dat daarentegen de goede Gereformeerde kerkregel eischte, dat hetgeen een Synode of Classis na haar sluiting wilde uitgevoerd hebben, aan bepaalde personen opgedragen wierd, hebben de kerken die in Doleantie gingen, o. i. zeer

terecht voor het oude we leven.

Deputaten men hun d gegeven hee Deputaten hebbers” of woorden th langden.

Deputaten goede. Het Gereformeen En nu is men Dr. V woord van J het strekt in zijn eiger terdwoord

Immers noemt Dr. missie.

En nu kli een feest v in een polit onze goede.

Maar kies kel moeten taten te m schier alleen

Daartoe l zoo hij, me Synodale v fleerd had.

Naar aanl onzer stukle ren, doet h ons deze h we gaarne

Hoog

In no. 5 meer het v. jongste alle reformeerd oordeelen dat in elke nagegaan of Sacramentsb dat die parti der leugen crament in sche kerken zijn. Hoe heb In de H slechts iets jaren gelede waarheid? ceremonie."

Enkele g plaats elijke ten een ver humnor plas kerk ter har de. Daarop heel de (pl ward, de S de nimmer kerkenorde.

Zij deden loovingen", a Het voor! Wat ik vr antwoord v Was, volg de Hervorm valsch kerk Moesten i gena dat o dan niet o (art. 28) l Was het teni, dat zi

Ook Dr. Van Ronkel keurt niet alle vreemde woorden af.

Ook hij spreekt van de Synode, van de Classis, van het Provinciaal kerkbestuur, op zijn beurt gaat hij zitten als scriba, en zal dan niet zeggen: Nu ben ik schrijver. Een officier noemt ook hij geen hoofdman. Als hij zijn dienstbode met een telegram uitzendt, zegt hij niet: Ziehier een snelschrijver, breng dat naar de snelschrijver. Och, het goede kind zou niet eens weten waar ze heen moest.

En is het nu, indien dit zoo is (en niemand zal het tegenspreken) toch niet opmerkelijk, dat Dr. Van Ronkel, die op zijn beurt al dergelijke woorden bezigt, en er zelfs studie van maakt, om het woord *Diakenen* in plaats van *Armverzorger* te handhaven, het nu juist alleen voorziet heeft op dat arme woord *Deputaten*? Let wel, op een woord nu toevaligerwijs juist